

JO/Erja Mesikämmen, Jaana Laaksonen-Rintala

TH/Merja Kotilainen, Pauli Pekkala, Sami Poikonen

LA/Ulla Suotunen

8.10.2026

Kansallisarkisto

Lausuntopyyntö KA/18614/28.00/2026

Kansallisarkiston lausuntopyyntö luonnoksesta Arkistoinnin suunnittelu tiedonhallintamallin avulla - ohjeeksi

1. Ovatko ohjeen perusajatus ja sen esittämät tavoitteet mielestänne ymmärrettäviä?

Mitkä kohdat tai tavoitteet ovat erityisen selkeitä?

Ohjeluonnoksen lopussa oleva yhteenveto oli selkeä ja sen asiat olisi hyvä tuoda alkuun.

Mitkä kohdat tai tavoitteet jäävät epäselviksi?

Eläketurvakeskuksen mielestä ohjeluonnoksessa kuvattua tehtäväluokituksen laatimista alhaalta ylöspäin tulisi selventää. Perinteisesti luokitus perustuu lakisääteisiin tehtäviin, joita on pilkottu alaspäin, kunnes päästään käsittelyprosessiin. Eläketurvakeskus katsoo, että eri organisaatioiden alhaalta ylöspäin tehdyt kuvaukset samoista lakisäätelisistä tehtävistä voivat tuottaa keskenään erilaisia kuvauksia, vaikka käytännössä tehtävissä ei olisi eroa.

Eläketurvakeskuksen mielestä ohjeluonnos on paikoin vaikeaselkoinen myös terminologian tuntevalle. Ymmärrettävyyttä voisi parantaa konkreettisilla, sisennetyillä esimerkeillä, kuten sivulla 20 jo onkin tehty.

Eläketurvakeskus näkee, että luonnokseen olisi hyvä selkiyttää, mitä tietoja yksityisten julkista hallintotehtävää hoitavien toimijoiden tulisi sisällyttää tiedonhallintamalliinsa tai arkistointisuunnitelmaansa. Sivun 3 maininta ohjeen hyödyntämismahdollisuudesta ei Eläketurvakeskuksen näkemyksen mukaan yksin riitä ohjeistukseksi.

Eläketurvakeskus katsoo, että yksityisen julkista hallintotehtävää hoitavan toimijan toimintatavasta voisi ohjeessa olla oma lukunsa. Ohjeluonnoksessa ei nyt oteta lainkaan huomioon sitä, että yksityisillä toimijoilla, jotka hoitavat julkista hallintotehtävää ja käyttävät julkista valtaa, ei välttämättä ole tiedonhallintamallia, jonka avulla ne voivat suunnitella arkistointia. Ohjeluonnoksessa tulisi ottaa huomioon myös tällaiset toimijat ja ohjeistaa niitä, miten ne voivat hoitaa arkistoinnin suunnittelun, kun pohjana on arkistointisuunnitelma, jossa ei ole kaikkea sitä tietoa, joka tiedonhallintamallissa on. Yksityisen julkista hallintotehtävää hoitavan toimijan on ohjeluonnoksen perusteella vaikea arvioida, miten luvuissa 2–5 viittaukset tiedonhallintamalliin tulisi

JO/Erja Mesikämmen, Jaana Laaksonen-Rintala

TH/Merja Kotilainen, Pauli Pekkala, Sami Poikonen

LA/Ulla Suotunen

8.10.2026

ottaa huomioon, jos tiedonhallintamallin sijasta toimijalla on arkistointisuunnitelma.

2. Ohjeen lähtökohta on, että arkistointia ja myös siirtoja arkistoon ohjataan ennakoiden tietoainetotasolla ja arkistointisäännöillä

Jos ette kannata lähtökohtaa, miten tavoite eli toistettava ja todennettava arkistointi ja arkistosiirrot voitaisiin mielestänne saavuttaa?

-

3. Miten hyvin ohje mielestänne tukee tiedon elinkaaren ja arkistoinnin suunnittelua?

Erityisesti: ovatko tietoaaineiston, arkistointisäännön, arkistoerän ja elinkaaritapahtumien roolit ja suhteet riittävän selviä?

Ohjeluonnoksessa sivulla 6 oleva Kuva 1 selkiyttää asiaa, samoin sanasto sekä metatietoliite ovat hyviä.

Eläketurvakeskus ehdottaa ohjeluonnokseen lisättäviksi seuraavat asiat:

- miten organisaatio voi soveltaa ohjeluonnosta tilanteessa, jossa tiedonhallintamalli on vielä kehitysvaiheessa
- mikä on vähimmäistaso, jolla ohjeluonnosta voidaan hyödyntää käytännössä.

Haasteena on, että ohjeluonnos olettaa, että organisaatiolla on jo varsin kypsä tiedonhallintamalli ja kyvykyys kuvata tietoaaineistot, niiden suhteet sekä elinkaaret. Ohjeen loppupäässä toki mainitaan kypsyystasomalli ja vaiheittainen eteneminen.

Mitkä ovat mielestänne ohjeen tärkeimmät hyödyt arkistoinnin ja elinkaaren suunnittelun näkökulmasta?

Ohjeluonnoksessa kuvattu toimintatapa mahdollistaa ylätasaisen näkymän tiedonhallintamallin avulla siihen, missä arkistoitavaa tietoa on ja miten arkistointi on suunniteltu tehtävän. Tämä on avuksi toiminnan kehittämisessä, samoin kuin koko tiedonhallintamalli.

Eläketurvakeskus haluaa kuitenkin kiinnittää huomiota siihen, että soveltaminen voi olla hankalampaa, jos tiedonhallintamalli ei ole toteutettu

JO/Erja Mesikämmen, Jaana Laaksonen-Rintala

TH/Merja Kotilainen, Pauli Pekkala, Sami Poikonen

LA/Ulla Suotunen

8.10.2026

arkkitehtuurimallinnuksen keinoin vaan esimerkiksi excel-taulukoin tai jos kuvauksissa käytetään arkistointisuunnitelmaa.

4. Miten hyvin ohjeen esittämä malli voidaan sovittaa organisaationne nykyisiin tiedonhallinnan kuvauksiin ja käytäntöihin?

Mitä haasteita tai päällekkäisyyksiä ohjeessa mielestänne on esimerkiksi suhteessa tiedonohjaussuunnitelmiin tai muihin kuvauksiin?

Eläketurvakeskus laatii parhaillaan tiedonhallintamallin ensimmäistä versiota arkkitehtuurikuvauksen muodossa. Ohjeluonnoksen mukaisista ohjeista tulisi uusia linkityksiä tai kuvauksia malliin.

Eläketurvakeskuksessa on ”tehtävärekisteri” (palvelukuvaukset ja tehtäväluokitus tiedonohjaussuunnitelmassa), joita voidaan hyödyntää ohjeluonnoksen mukaisina kuvauksina. Olemassa olevaa tehtäväluokitusta voitaneen käyttää osana tiedonhallintamallia, mutta toisaalta se on laadittu tiedonohjaussuunnitelman rungoksi, kuten tiedonhallinnassa on aiemmin ajateltu. Tarve tällaiselle tehtäväluokitukselle on jatkossakin, sillä tiedonohjaussuunnitelman runkoa tarvitaan asianhallintajärjestelmässä ja siellä luokittelun on tarve mennä syvemmälle kuin tiedonhallintamallissa.

Eläketurvakeskuksen näkemyksen mukaan ohjeluonnoksessa kuvatus tehtäväluokituksen suhde olemassa oleviin luokituksiin (esimerkiksi laajasti käytettyyn kuntien yhteiseen tehtäväluokitukseen) tulisi avata tarkemmin tekstissä. Kun olemassa olevassa tiedonohjaussuunnitelmassa luokitus vie järjestelmätarpeiden vuoksi suoraan asiakirjatasolle, ohjeluonnoksessa tulisi tämentää, onko sama luokitus käytettävissä myös tiedonhallintamallissa. Eli onko kyseessä luokituksen eri tasot vai rinnakkaiset luokitukset.

Miten muut kuvaukset voisi huomioida lopullisessa ohjeessa?

Käytännön toteutuksen kannalta Eläketurvakeskus esittää ohjeluonnokseen tarkemmin kuvattaviksi seuraavia asioita:

- miten tiedonhallintamallin tietoaineistot linkittyvät järjestelmiin
- miten monijärjestelmäiset tietoaineistot hallitaan
- miten arkistointi toteutetaan tilanteissa, joissa tietoaineisto muodostuu useiden järjestelmien yhteistyönä.

JO/Erja Mesikämmen, Jaana Laaksonen-Rintala

TH/Merja Kotilainen, Pauli Pekkala, Sami Poikonen

LA/Ulla Suotunen

8.10.2026

Ohje korostaa perustellusti tietoaineistolähtöisyyttä, mutta samalla tietojärjestelmien, integraatioiden, tietovirtojen ja pilvipalveluiden rooli jää vähäiselle huomiolle.

5. Miten arvioitte ohjeen tavoitteiden mukaisen tiedon vaatimaa ylläpitoa organisaatiossanne?

Mitkä tiedot olisi mahdollista pitää ajan tasalla helposti ja mitkä muodostaisivat suurimman haasteen?

Eläketurvakeskus katsoo, että tietoaineistoihin, tietoryhmiin, arkistointiin ja siirtoihin liittyvät kuvaukset eivät ole jatkuvasti muuttuvia, joten ne ovat suhteellisen helposti pidettävissä ajan tasalla. Muutosvaikutusten arvioinnin avulla muutokset tulevat esille.

Mikä osa olisi työläin? Olisiko sen toteuttaminen saatavan hyödyn vuoksi kuitenkin mielestänne perusteltu?

Työläin osa on viedä tarvittavat asiat ensimmäisen kerran osaksi tiedonhallintamallia.

Eläketurvakeskuksen mielestä hyötynä olisi se, että ohjeluonnoksen mukaisilla kuvauksilla saataisiin kuvattua tietoaineiston arkistointi ja myös sen puutteet eli apua juuri lainmukaiseen suunnitteluun. Eläketurvakeskus näkee kuvausten ottamisen osaksi tiedonhallintamallia hyödyllisenä, vaikka ohjeluonnoksessa on tietyin osin tarvetta tarkennuksiin siten, että tavoitteena olevan lopputuloksen lisäksi se kertoisi myös toteutusvaiheen tehtävistä ja vaihtoehtoista. Lisäksi olisi hyvä täsmentää muun kuin asiakirjallisen tietoaineiston arkistointiin liittyviä asioita.

6. Mitä ohjeen toimintatapojen käyttöönotto edellyttäisi teiltä ensimmäisenä vuonna ja mitä sen jälkeen jatkuvasti?

Esimerkiksi työmäärä, osaaminen, ylläpitovastuut?

Eläketurvakeskuksen nykyiseen suunnitelmaan kuuluu jo tiedonohjaussuunnitelmaan sisältyvien tietojen (myös arkistointi) lisääminen tiedonhallintamalliin. Suunnitelmaa tulisi täsmentää ja varmistaa aika- ja henkilöresurssit. Suunnitelmassa olisi huomioitava olemassa olevat valmiit kuvaukset. Eläketurvakeskus katsoo, että ohjeluonnoksessa voisi tuoda esiin, että kuvauksia on jo olemassa. Luonnoksessa ei mainita lainkaan esimerkiksi palvelukartan ja –kuvausten käyttöä, vaikka monissa organisaatioissa sellaiset ovat olemassa.

JO/Erja Mesikämmen, Jaana Laaksonen-Rintala

TH/Merja Kotilainen, Pauli Pekkala, Sami Poikonen

LA/Ulla Suotunen

8.10.2026

Eläketurvakeskuksessa tiedonhallinnan mallintamiseen käytetty työkalu mahdollistaa ohjeluonnoksen mukaiset muutokset. Yksityisillä julkista hallintotehtävää hoitavilla toimijoilla tiedonhallintamallin laadinta ja ylläpito ei ole pakollista, jolloin tämän työn priorisointi ei välttämättä ole korkealla.

Eläketurvakeskus katsoo, että dataa koskevaa osuutta on hyvä selkiyttää ja täsmentää ohjeluonnoksessa. Datan arkistointiin voi liittyä haasteita. Organisaatiot voivat tunnistaa arkistoitavia tietoryhmiä tai vastaavia, mutta datan arkistointi ja aineiston käytettävyys voi tarkoittaa niiden vientiä arkistoon useita kertoja. Ohjeluonnoksessa tulisi ottaa kantaa siihen, miten tätä olisi järkevä toteuttaa.

Millaista tukea ja koulutusta tarvitsette ohjeen esittämän toimintatavan käyttöönottoa varten?

Eläketurvakeskuksen mielestä tarve olisi koulutukselle, joka sisältäisi konkreettista kuvausten tekemisessä huomioon otettavista seikoista ja joka voisi sisältää jonkin organisaation toteutuksen käytännössä.

7. Yleiset huomiot ja kehittämis ehdotukset.

Jos ohjetta pitäisi yksinkertaistaa, mistä aloittaisitte?

Eläketurvakeskus katsoo, että ohjeluonnos soveltuu parhaiten henkilöille, jotka tuntevat arkistointia ennestään. Ohje ei sovellu niin hyvin arkistointia vähemmän tunteville tiedonhallintamallin ylläpitäjille, joille voisi olla enemmän tähän liittyvää taustatietoa. Muista asioista, kuten tehtävärekisteri ja tiedonhallintamalli, on paljonkin tietoa; se ei ole turhaa, mutta ydinsanoma voi nyt hukkuu.

Eläketurvakeskus ehdottaa ohjeen rakenteen selkiyttämistä seuraavasti:

- Ydinsanoma esitettynä tiiviimmin
- Taustatiedot
 - Arkistointi (enemmän tietoa tästä)
 - Tehtävärekisteri
 - Tiedonhallintamalli
 - Tiedonohjaussuunnitelma

JO/Erja Mesikämmen, Jaana Laaksonen-Rintala

TH/Merja Kotilainen, Pauli Pekkala, Sami Poikonen

LA/Ulla Suotunen

8.10.2026

- Muutosvaikutusten arviointi

Sanasto on hyvä: sivulla 53 olevan taulukon sijaan käsittemallikuva toimisi paremmin ja se voisi olla sanaston yhteydessä.

Vaiheittainen eteneminen kohti ohjeessa kuvattua tavoitetilaa on nyt osana yhteenvetoa. Se ansaitsisi oman otsikon.

Jos ette kannata jotakin keskeistä ratkaisua ohjeessa, miten sama tavoite pitäisi mielestänne toteuttaa?

-

Muut mahdolliset havainnot ja kommentit.

-

Eläketurvakeskus

Katri Raatikainen

Johtaja

Karoliina Kiuru

Johtaja